

för tsaren o. s. v. Det fanns
landstamsgubbar i 40-års-åldern
som skulle bevakat vägen
över järnvägen i Burgå och
var himmelens frisksått
för detta. De sköta efter både
kräkn och koka i en
frisksått under det de
gingo vakt där. Kommo hem
till sina gemman och berättade
de att de hört det där
besynnerligt i luften på nätter-
na och att de skjutit till
spilfisar, med ett ord: fol-
ket visste inte till sig rik-
tigt.

I mitten av augusti var
skörden avslutad. Tsaren på

De två brädorna var blott
cirka en halv meter långa.
När man skar blev det ingen
riktig maj, ty siden, åtminstone
hälften av den, föll över hien
och blev liggande på motsatt
håll. Redan innan ang. min.
utgång var skörden inbärgad.

Man började nu ränja sig vid
kriget och roade sig inte
så mycket, som i första börj-
an. Den första november
flyttade jag hem till mitt hem,
då jag ej ville stanna längre
fast man bad mig mycket att
stanna, ty platsen var alls
för styv och mina föräldrar
ville ej att jag skulle stanna

längre. Jag stannade en hel
rör vintern tills våren. På
sen vintern kom det en lund
från Kungälv, Kungälv som
hetta ~~Wille~~ Johan - Petter och
ville jag skulle flytta till
hemmet och hans systers i
summaren. Jag lovade det och
han bjöd mig komma och
se platsen, vilket jag också
lovade. Dagen kom. Jag vand-
rade dit, det var ett gott stycke
väg från mitt hem, cirka
en $\frac{1}{2}$ mil. Näral jag kom fram
till gården som låg på en höj
backe en bit från vägen. Då
man såg mig i gården, kom hon
som var lundvårdare ut och gips-

made stora boisen åt regen
till och bjöd mig sitta in.
Golvet ^{i rummet} var täckt med kas-
matten, två gamla utdrags-
for stolar längs ena långväggen,
gentemot stod en mycket gam-
maltdags säng med lustigt
halsbrycke. En s. k. amerikansk
klode utvisade tiden det luktade
de smekt och ovidelat. I köket
låg en gammal sjuk i en bädd
en annan sått och skalade
potatis, vilka hon lade smutsi-
ga och torra på en stol och
rätt snart hade hon skalat
så många och lagt upp på
stolen lika högt som karmen
på stolen var hög till bunn-

man var blidd i röd ulltygs
klämning, men på framsidan
var gumman så kysig att man
om fing knäppast var märk-
bar. På ryggen var fingererna
uppsenbara. Den gumman som
låg i bädden, hette Elin-Kajsa
och hade varit gift och varit
bosatt i Västergötland. Hon var
nägot över 70 år och systers till
husmoder som var 66 år och
till husmodern som var 60 år
fyllda. Gumman ^{Elin-Kajsa} blev sjuk
och flyttade hem till sina systrar
vilka lovat taga vård om henne
tills dödsdagen. Då hon tillika var
hvarulig. Gumman som skulade
potatis och hade på stolen var

64 år och hette Tunga-Kristina.
Denna syster hade del i gården
även. Drängen på gården
var fyllda 50 år och hette
Janne, men kallades "Tungger"
och var född i Räftele.
Tungger det var ett s. k. ök-
namn, vilket öfverskifningarna
alltid sade, då de talade om
honon.

Älskmodern, hon som skötte
hushållet, hette Justina, och
var tjock, välmående och frukt-
lig. På spisen brändes en
Sovelpytt, med massor av
gammalt sovel i. Det luktade
kärsket. Jag blev bjuden på
kaffe vilket var riktigt gott.

men jag vinkades vid isguren
av de snubbla kvinnorna
det snubbla bakagoluet, lika-
sa fönsterna i köket, ty dessa
var beleyda med tjockt dun
blundat med glott, ja detta
var en syn som var anskäm-
lig. Jag tordes inte driva vid
bänken, ty då kunde jag ej druckit av kaffet.

Plöts som det var sig just när
på kluckan, det konstaterades
då, att det var tid att ligga
i potatisen. All snubben hade
nu tröt på potatisen, det
var riktiga fingeravtryck efter
Laga-Kristinas fingrar på
den, jag glömmer det aldrig.

Så tog Justina ett fat och
slog ratten där och stäljde
en mångt smuts av potatisen
men det mesta blev kvar på
den. Så tog hon upp en mossa
sovel ur grytan och la upp
på ett fat och det blev en
glottig rök som inte luktade
vidare apokalyptiskt. Så la hon
potatisen i grytan i det
glottiga godset, det var nästan
så att det vände sig inom
min. ~~men~~ jag hade dock
lovat flytta dit till första
maj vilket jag ej ville göra
tillbaka. Ett givet ord var ett
givet ord i vår familj! Jag
blev ^{en} vidgad att vända till

maten var färdig, jag kom mig
inte för att vika. Skatmoder
dubbelte bordet runvid alla skulle
placeras utom den sjuka
som låg i sängen. Jag petade
lite i maten och men bad
mig äta mera, ty annars
kunde jag inte bli mätt.
Jag förklarade att jag var
hungerig då jag alldeles nyss
druckit kaffe.

Tunan Vännen Johan - Petter
svält sista tuggan somnade
han och började lura sig med
bordet. Vi började jamne prata
han hade först af sig ett ord:
I björ huskorna I björ, vem
björ? Tutet svar. Då sade

Justina: Joan, Joan har du!?
- Ja, hem, hem, kom det från
min blivande hustru.

- Vem blir du, hustrun? kände
Janne, vem blir du? Rätt som
det var för Johan-Petter yr-
viken uppsluppade mossan
och sprang ut. Drängen Janne
sag sig självaktigt omkring sig
sin massa och lufsade efter
ut. Jag beredde mig att gå
hem efter det jag lovat hustru-
underen i familjen att så snart
återkomma till 1:sta maj.

Jag gick hem vägen oförenhållbar
rättare, men hade dock kommit
underfund med att folket var
sväls, fast det ^{varit} mycket övrigt

att önska ifrån om byggen-
en i hemmet. Jag skulle få
15 kronor i månaden för den-
na sommar. Jag flyttade dit
glad i hagen, ty jag ansåg att
jag skulle kunna rengöra
hemmet så att man kunde
trivas där. Då jag flyttade
dit hade familjen vänskap
med en person Tuga - Kristin
som skötte potatis, då jag be-
sökte dem sist, var både dotter
och begravna. En andel i
gården, hade hon testamentsarv
till sina lediga systrar, Johan -
Petter och Justina. En dag
var bosatt i Jönköping, hon hade
aldrig arbetat i gården, varför man

här tyckte det var rättvist
att hon skulle bli utesluten.

Kärl, jag kom dit den be-
stämda dagen vilket var en
underbar solskensdag, som
kunde göra alla människor
glada. Tunnanfinkarna satta
ämnar i och dammet låg
lika tjockt på dem som
förr gången jag såg dem.

Jag gick då med till Lada-
gården för att bli introducer-
ad och följde till min för-
väning 4 skinnade blunda kro-
sor plus ett par unguis och
en kast. Dessa skens av
vålniga och renlighet. Det
var otroligt att se, detta glädde

ning. Det enda felet i ladugården var att den var alltför smik. Det var ett mycket sparsamt dagsljus som sildes in i ett par små fönster. Ladugården var mycket gammal men kreatursbesättningen i alla bästa skick. Vattenet bars in till kreaturen från en närbelägen brunn, felaktigt nog ströda de inne från kisten. Då de installerades i ladugården tillts våra ungdomar ätt därpå, då de tumlade omkring halvblinda, kisto ben och vrickade leden i oändlighet.

På kvällen då vi skulle gå till vila blev jag anvisad som

plats i rummet bredvid köket
i den stora sängen som stod
vid ena långväggen. Johan-Peter
och Janne lågo bredan i de båda
sofforna och snackade så
det stod härigen till. Jag tucka-
de något, så sade jag till Justina
att jag inte gärna ville ha
en soupéplats där som karlar-
na logerade. Då log Justina
med hela ansiktet och sade:
— Då å ju bara Joan å
Janne, vetja! Jag kröps ner
i sängen med det mesta av
kläderna på mig och lyssnade.
Karlarna snackade i kammaren,
Justina satt ute på kökssoffan
och sov, den andra gumman

sou i sin bård och smärkade.
Det var bara jag som var vakn,
hörde jag! Men så som det
var skulle jag tagas ut i min
villfarelse. Det började springa
i ledden och usch vad var
det för gruslig stupa? Jag för-
stod dock snart att det var
väggloss en matse. De springer
och betas det sved och det
kriade, jag steg upp och vände
på singkläderna och skakade
om knäddarna igen. Det var
inte riktigt lust, men jag
väntade på att det skulle ljusna.
Jag lade mig ännu, men det
var beträvande igen. Jag satte
mig på sängkanten och funderade.

Det blir väl enngen, tänkte
jag, mina älskade vänner
så ha vi sett mig sist. När
det ljusnade riktigt så det
blev full dager framman
de som genom ett troll-
slag jag hade varit och som-
nade till för en stund. Då
justina började röra i spisen
steg jag upp och gick ut på
balken. Där har det gått att
sova, sporde hvarandra, då
vi hälsat varandra godmorgon.
- Jag har inte sovit ett dugg,
föklade jag. Frivärningen
avspeglade sig i vännerens
grova drag, men satte händerna
i sidorna och såg på mig och

undrade hur det var fatt?
- Ni har gullat av väggfärs
och därför kunde jag ej
sova, sade jag. - Vägglädd,
hur, hur, där har inte brukt
ä va uia! - De har inte kom-
mit på en gång, sade jag, de
har Ni säkerligen haft länge.
I den sängen ligger jag ej mer,
tillfrögade jag. Jamm och Joan
har inte fått om att de
kännt uia! fortsatte Justina.
De ä vil vara vid den
sade jag, så de har ej något
olackar, ar den. - Hå, nu får
ja lov te ä vicka kica, sa
Justina, för att komma ifrån
det olackliga ämnet. Så gick

kom fram till brodern John -
Petter och rusade honom
och sade: Gys nu då a' mor-
an, här du! - Åh, åh, njaa,
kom det smuttigt från henne.
Hon rusade honom ytterligare.
Gys nu fram, du får kaffe!
Njaa, njaa, så tittade han upp
och skrattade gott och hjärtligt
och sade: Har flickan sovat
gott? - Åh, åh, sade Justina
som inte ville bränna på det.
Hon var nu hos Janne och
rusade honom och skrek:
- Gys nu då a' moran Janne!
- Åh, åh, åh, åh, skrattade Janne
i sömnen, vad ska du gå till?
Janne, skrek Justina, Janne,

opp för den kaffe!!! Ki; ki; ki;
ki, sade Janne och vände sig
på andra sidan utan att
vakna; lugg i det, det tål
ä ta i!!! O Janne, Janne skrek
hon ängst, och skrattade till
tårarna, runns nerför kinder-
na. - Janne är i skroven
ä krie sade kuskonnen och
skrattade hjärtligt och gatt
som blott en god människa
som hon kunde gråa. Då en
kvart gatt vaknade Janne och
sag sig omkring: Jösså, sade han,
jösså, ä kaffet kokt? Var körd
du för väntning i skroven, sade
kuskonnen, och sag illgärnings
på drängen. Denne sag ut som

och krusande frågetecken och
sade: Var praba I, a' I inte
vetia, ja har väl inte vott
i skruven!!

-Då' lät så, sade Johan-Petter
och skrattade gott, men nu,
ärligt kan, ska vi dricka
kaffe i alla vi gör vintning
här. Det blev mycket arbete
i denna vår, gården var stor
och jordbruket sköttes rationellt.
Denna vår utmärkte sig för
den tidiga värmen som var
nästan ovanlig. Justina och
jag rensade gården från från
fjölirskrä och eis vilket var
ett roligt arbete, det var ju
vår och så skönt att man

tyckte man ville taga hela
världen i famn. Men fram
vid den 11:te bröjde det att
bli annorlunda i väderleken. Ett
riktigt omslag gjorde sig märk-
bart. Dröet på träden var vis-
san fullt utslaget, men det
kändes kallt som det skulle
kunna bli snö. Och verkligen,
den 12 maj, dagen före Kristi-
himselfärdag, kom ett svan-
ligt stort snöfall, som påminde
om en marsdag eller minst.
Hatten som följde dagen blev
det en rydlig storm och mas-
sen av fin ungskog låg som
den varit mycket ned. Det
var en beklämande syn, jifar-

na blev tygta, blott giken
got då och då, ty han var
redan kommen. Sedan tog
det lång tid innan det blev
varmt igen, och lövet som
fric snöfallet var så gott
som utvecklat blev ej som
det skulle vara under hela
sommaren. Det skadades av
kyllan så mycket att det
var så ynkligt och smått,
bladen var som de varit snuri-
ga på växten som varit utveck-
lade friskt, allt grönt blev mörk-
rödligt och så tunt att ha
mistat sin kraft. Det var i
sammangen sorglig var jag tror
att denna höst gick över hela

landets vären 1915.

Efter många om och
men, fick jag mitt svar
på andra väningen, då
där var frist från olycka
då man liksom behövde
åtnyuta fullkomlig vila
efter hårda arbetsdagar.

Skidsommaraften fick vi ett
särdeles kärt job, kreatur-
en skulle slippas ut, en
efter en ur den mörka ladu-
gården och slippas i bete.

På grund av den kalla vär-
en och försommaren hade
släppningen blivit betydligt frö-
senad. Det blev nu att lägga
starka trämmar på krossarna och

Så ljåljos ad nagra stycken
sa att kreaturen inte fö-
drade sig. Att komma
ut i detta starka solskin
som rädde denna under-
bart sköna ungdomsaffar,
var en pinsa så god som
någon för de arme kreatur-
en. Jag glömmen det aldrig.
Med förenade krafter kunde
vi knappast styra de
välfödda kreaturen. De gys-
de föll på knä, fögo yöring
att tidorna och ledade, ja
det var rent rygligt vad övan-
an med det starka soljus-
et bortrade dem. Vi fingo
gå med en ko i timmar,

en åk gingen innan vi trödes
slippa dem. Detta tog hela
dagen fri oss och vår kvällen
kom vara både de stackars
kreaturen och vi utslitna.

Jag hade nu kommit att
rengöra det stora ^{brinnings-}huset fri
den värsta smutsen. Det hade
blivit både rackert och kam-
bruligt i huset. Golven var
rena och vita, öfverarna
var rena från smuts, de
gamla spisarna var vitlim-
made, jag hade burit in löv
och vita blommor till
helgen, min matmader var
så glad och nyter så, jag var
så tacksam mot henne för

att jag fick gå rent i
huset utan att få smaka
för det. Men systern Elin-Lyja
som var en äldre dam
sag inte mig med blida
ögon. Hon hade tillisjön
att det behövde inte skru-
as, det var ingenting att sitta
till tid med. Men naturligt
övertalade henne och det
blev så. Rummet var riktigt
vackert när det blott blivit
lite stuggat i rummen. Sm-
inghuset låg långt, det var
lyst och vackert i alla
rum och jag trivdes riktigt
gott. Skaten var bra också,
justier var inte snål, vi fick

åta mjölk med grädden på
och jag fick laga mat i hem-
viken. Men tyckte var roligt.
Bryter och käll av alla-
kända slag gjorde jag väl ren,
varfri. Det blev gotttillgese
att åta fri min del. Men
var var vid renlighet.

Väggloisen kunde jag ej få
bukt med, ty det var fullt
av dem i väggarna i nedre
våningen. De gjorde på väggar-
na på dagarna som de varit
besatta. Den gjorde lig och
krossade dem med fingrar
mot väggarna, så många kom kun-
de få sig på, jag var glad för
att vi aldrig utbyr våra mål-

tider där under sommaren.
Det var harmoni i huset
för öfrigt. Det var gamla
glada hjärtegodra människor
som arbetat sig fram till
en god stillning. Deras föräldrar
hade varit så goda som utfattiga
då barnen tog vid gårdarna.
Och angående rationellt jord-
bruk och fristklassiga ut-
bilden var de utan de finas-
ta inom Kävring socken. Huset
var som premiärade alle-
sammans. De allra finaste
grönsaker fiddes upp på gårdarna
och skördarna hade mång-
dubblats sedan föräldrarnas
tid. Från att ha varit de fatt-

figaste i gården var de
nu de rikaste. Men, trots
dessa var de samma enkla,
lättsjälade och hjärtliga
människor. Detta om detta.

3 Bristar glömmes
jag aldrig. Jag hade fått
lov av frukost att besöka
Käroja missionsthus i säll-
skap med några andra flickor
vilket glädde mig. Det var
lite omväxling vid arbets-
veckans slut. Det var den 5
juli, dagen var underbart
vacker. Folsket glädade
från en klar blå himmel.
Det var tämligen varmt. Jag
gick upp på mitt rum för

att kläda mig. Jag tog en väs-
kan med klädning som var
av mycket ripad tyg med
vit botten och små luffrö-
de blommor. Jag tyckte den
klädningen var så lätt och
vacker. Jag tog min hatt och
satte på mig den gick ner
från trappan och in i köket
från att säga till matmodern
att jag var färdig att gå.

När den sjuka Elm-Lajsa
fick se mig, blev hon som
bortryckt, skrek och slog ihop
händerna, talade om tidens
vudska och frågade Justina
om det var bevisningen att
jag skulle gå till missions-

huset 3: De "brända" med
en blösi klänning. Jag
blev förfärad. I mitt hem
hade man strängt seden men
något så oskyldigt som denna
nattna sommarsklänning skulle
jag aldrig komma på tal. Vad
skall jag ta för då sade jag,
ty jag blev ledsen jag hade
jag ej fick gå. - Du ska ha
svart klänning, sade Elin-Kajen.
Det har jag ej någon, sade jag,
vilket jag ej heller äjde någon.
Frisch med något annat, sade
Justina ångsligt, ty den tjuka
var alldeles vild! Då gick
jag upp för mitt rum, tog av
min klädningen och tog för min

en beigefärgad linneblus och
en grön kjol och gick ned
igen för att undergå en
okulärbesiktning. När jag
kom inna dörren såde den
sjuka blidkad: Åh si du lå
ut som folk, hade du gått
med den blariga klänningen
så hade du skämts ut
hela huset så Justin och
Johan hade inte kunnat
gå till kyrka (= kyrkan). Hon
menade att man skulle vara
anständigt klädd. Bristen annars
kunde aldrig husbondefolket
sätta sina fötter i Sandhus
mura genom denna ränna.
Som jag dragit över deras kunn-

den.

Jag hade en sedan länge
kommit underfund med
att Justina aldrig låg i
en ledd och som som
vanliga människor. Hon
satt på kökssoffan och som
i några timmar sedan
arbetade hon så gott som
dygnet över. Om jag kom
ner till köket klockan fem
på morgnarna så var för
det att hon hade kläderna
på. Jag såg aldrig soffan
läddad i köket där hon skulle
ha sitt uppställe under de
sex månader jag var anställd
i huset. I granngårdsarna hade

man att hon aldrig sejon-
sin legat i en bädd och sovit
sedan barnska. Hon var
stark som en björn och kunde
arbeta hur mycket som helst,
trots sin brå. Vid mål-
tiderna smunade både hon
och hushanden vid borden,
innan de ännu hade ätit
färdigt. Vid kvällsmålet sm-
nade Justina så snett hon
satt sig ner. Justin, Justin,
rygade hushanden då, du ska
gå i ge smigriserna! Det
skulle hon gå efter kvälls-
varden, men hon satt i en
stille, knäp och son innan
hon gick... Så stod hon uppsglad

och myser och grisarna fick
sitt mål. De som beträdde kon-
ningen annan till, därfrå
fick de vänta tills hon sovit
om en stund och det var
inte så farligt, ty de fingo
så god tillsyn, att ingen-
ting fattades dem.

På andra vinningen i
en stor garderob stod många
kläder av skur och stölar
uppräddade som aldrig sålts
en fot i. Kungjorda smärkingar
av läder, kungjorda stölar
flera par, o. s. v. i den bransch.
På baggen hängde flera om-
gångar kläder som aldrig varit
begagnade. Justina visade

med stoltthet, raderna av
obegagnade kläder och skor
och sade: Här har jag
två par långstövlar som
han aldrig haft, här har
han två beklämmingar (= ko-
tymer) som han aldrig haft
på sig. Här har kom till
oss hade han kungösk kläder
av på kryssen och brännvin
tog han för aracet! Han
super inte nu utan några
gång han har satt in lite
pengar på banken av sin lön,
o. s. v. Joan har också många
beklämmingar och ett par har han
inte haft ^{för sig} heller. Johan-Petter
hade också stövlar i flera om-

gångar som han g. haft på
fjätterna. De verkade nästan
som i lussgudar där de stora
uppradade utmed väggarna.
Lirne och sångklide var luss-
gud nummer två. Fast man
måste säga till Justinas
förtjänst att det var ett
jättefint hemsljdsarbete
hon utfört vid sidan av
det tunga arbetet på åker
och äng och i ladugården.
Ty vunderen var helt
av hennes hand. Tillan får
man skida finne linneväv-
nader. Tiggarsliten, tiggern
till både väp och inslag, det
glänste som det finaste silke.

Det skifs på öre viningen var
fullpackad med ljus. Fina
smycken i riktig konstnär-
nad med ärtal och flitade
gerlander smyckade dem.

De som såg under som en
så vanliga i orten hade kom
låt vara av konstnärskan
Johanna Hisinger, Borebo,
sytt till. En dandess
skulptören som gick under
namnet (En Rosenzaid.)

De justina hade fått och
var man skulle gå för att
få inblick i denna konstnär-
nad, klädde kom sig en dag
och gick vid 3-tiden på mor-
ningen till Borebo som var

omkring 4 mil eller något öfver,
Justina infann sig då fram
på aftonen. Justina stannade
öfver natten och tog reda på
vårningen varpå hon den
andra dagen vandrade hem
igen. Varpå hon satte sig
en likadan vännad som
den hon sett hos Johanna
Högnquist och på så sätt
kunde sängtickerna komma
att bli till. På berättade
Justina för mig under det
att hon strök med handen
öfver de vackra sakerna som
var som ^{det} växer hemma själv.
Alla vädrasser som fanns
i huset, - och det var inte få,

Anm.

På de konst-
värda säng-
tickerna kunde
man läsa
året 1905
invidt mellan
blomlocket
och i yttre
en, med vissa
mellrum.

var vända av hennes hand.
Alla dygna, alla kuddar,
var ett beck av den glitiga
Justinas händer.

All denna duktiga kvinna
fröken ogift hade sin historia.
I sin ungdom hade hon haft
en fästman, som hellre än
gärna velat ha henne till
hushållerska, men tack vare
den äldre systern Tuga-Kristina
svennsjuka fröken Justina
och en ogift. Då Justinas fästman
en gång skulle övermatta
Justinas hem, passade Tuga-Krist-
ina på att elda med elved
och lade så gylllet så pass
tidigt att det blev ett kastant

i rummet

kolos, varfri fästmannen blev sjuk och höll på att dö. När fri han lovade att frösamma fri att aldrig återkomma och han höll ord. Och man skall ju inte undra på det.

Jag fick också veta varfri Johan - Petter hade förklivit mycket. Han hade haft fäst-
med i sin ungdom hade bjudit henne hem till sitt hem. Han skulle också övernatta där vilket hon även gjorde. På morgonen då hon stigit upp och gått ut passade Jaga - Kristina på att slä en skyn vatten i bädden där hon lagat. Jag så Johan-Petter

med sig in ^{rummet} pekade i bädden
och sade: Ja kan väl aldrig
tro att du vill fästa dig
vid en kvinna som inte lig-
ger bra? Johan-Petter var
inte genomskådade intygen
eller förskräckt och förklara-
de till fästemin. Då hon
kom in igen att det gick
nåra slut emellan dem.
Fästemin blev förvånad över
det besynnerliga avslaget, men
frågade inte varför, utan gick
därifrån utan att mer åter-
vända. När man senare fric-
beådde Tora Liesten att hon
hindrat fästemen att ingå äkten-
skap svarade hon blott: Ja, döva

inte se å gesta me, å då
behöva inte Justin å Joan
det heller!

Sommaren gick och arbetet
gick galant och den första
november vandrade jag hem
följd ett stycke på väg, av
min snälla kusinlinda Jus-
tina vilken med tåra i
ögonen sade farväl till
mig och bad mig inte glö-
ma bort att jag lovat hälsa
på dem vid lämpligt tillfälle.

Jag glömmes aldrig heller
dess arbetsamma, fröjlsam-
ma människor, med det goda
sinne som var dem eget, som
nu å borta från denna värld.
En tid över deras minne!